

розвивається мовлення, і головне – формуються практичні навички взаємодії з природним довкіллям.

Поетичне слово посідає дуже важливе місце в житті дітей дошкільного віку не тільки тому, що це один з найефективніших засобів розвитку мовлення, засвоєння мови свого народу, а передусім як спосіб задоволення нагальної потреби інтелектуального, емоційного і духовного зростання особистості. Особливо великий емоційний вплив на дітей справляють поетичні твори екологічного змісту. За таких умов практика організації заняття з ознайомлення з художнім словом має змінитися на більш мобільні, різноманітні способи презентації, осмислення й проживання дітьми художнього твору. Існує потреба в розробці авторських технологій планування і проведення занять інтегрованого типу на основі чи із застосуванням поетичного слова. У кожному випадку для забезпечення максимального педагогічного впливу слід вибудовувати план заняття, добирати доцільні методи й прийоми роботи саме з цим текстом.

Поетичний твір природничого змісту – це вірш або пісня з живим і яскравим емоційним викладом, основою словесного образу. Образність мовлення художніх творів породжує поетичне мовлення. Поезія вважається найскладнішим видом словесного мистецтва.

Отже, педагогам сучасних закладів дошкільної освіти варто урізноманітнити способи ознайомлення дітей з поетичними творами як на заняттях, так і поза їх межами із збереженням умов забезпечення активного сприйняття твору дітьми, максимально повного емоційного переживання й проживання подій, взаємин, почуттів, про які в ньому йдеться.

Список використаних джерел:

1. Мусієнко, М. М., Серебряков, В. В. & Брайон, О. В. (2002). *Екологія. Охорона природи: Словник-довідник*. Київ: Т-во «Знання», КОО.
2. Скребець, В. О. & Шлімакова, І. І. (2014) *Екологічна психологія: підручник*. Київ: Видавничий Дім «Слово».

ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ

Левченко Фессалоніка Григорівна

канд. пед. наук, доцент, старший науковий співробітник
відділу профільного навчання

Інститут педагогіки НАПН України, Україна

На сучасному етапі реформування нової української школи постала проблема підвищення рівня фахової компетентності вчителя. Професійно компетентний учитель справляє позитивний вплив на формування творчих

учнів в процесі навчально-виховної роботи; зможе досягнути кращих результатів у своїй професійній діяльності; сприяє реалізації власних професійних можливостей.

Концепцією нової української школи передбачається, що умотивований учитель має свободу творчості й розвивається професійно. Отже, розвиток професійної компетентності вчителя – це динамічний процес засвоєння і модернізації професійного досвіду, що веде до розвитку індивідуальних професійних якостей, накопичення професійного досвіду, що передбачає безперервний розвиток і самовдосконалення.

Серед етапів формування професійної компетентності варто виділити такі як: самоаналіз і усвідомлення необхідності; планування саморозвитку (цілі, завдання, шляхи вирішення); самовиявлення, аналіз, самокорекція.

Проблема формування професійної компетентності вчителя вирішується з позиції різних підходів: системного, аксіологічного, технологічного, діяльнісного, професійно-особистісного, компетентнісного, контекстного та ін.

Запровадження компетентнісно-орієнтованої освіти – один з напрямків її модернізації. Формування компетентності вчителя, тобто здатності застосовувати знання в процесі педагогічної діяльності, є однією з найбільш актуальних проблем сучасної освіти.

Формула нової школи складається з дев'яти ключових компонентів:

- 1) новий зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації в суспільстві;
- 2) умотивований учитель, який має свободу творчості й розвивається професійно;
- 3) наскрізний процес виховання, який формує цінності;
- 4) децентралізація та ефективне управління, що надасть школі реальну автономію;
- 5) педагогіка, що ґрунтується на партнерстві між учнем, учителем і батьками;
- 6) орієнтація на потреби учня в освітньому процесі, дитиноцентризм;
- 7) нова структура школи, яка дає змогу добре засвоїти новий зміст і набути компетентності для життя;
- 8) справедливий розподіл публічних коштів, який забезпечує рівний доступ усіх дітей до якісної освіти;
- 9) сучасне освітнє середовище, яке забезпечить необхідні умови, засоби і технології для навчання учнів, освітян, батьків не лише в приміщенні навчального закладу [1].

Відповідно до цієї формули сучасна школа потребує професійно компетентного вчителя, готового постійно підвищувати рівень власного професіоналізму.

Професійна компетентність – інтегративна характеристика ділових і особистісних якостей фахівця, що відображає рівень знань, умінь, досвіду, достатніх для досягнення мети з певного виду професійної діяльності, а також моральну позицію фахівця. Компетентність – це сукупність знань і умінь, необхідних фахівцю для здійснення ефективної професійної діяльності: вміння

аналізувати і прогнозувати результати праці, використовувати сучасну інформацію щодо певної галузі виробництва [2].

Звертаючись до психологічних досліджень А.Велфорд, В.Зінченко, А.Крилова, які використовують концептуальну модель діяльності, проаналізуємо професійну діяльність сучасного вчителя, застосовуючи цей підхід.

Найважливішою психологічною детермінантою становлення професіоналізму педагога є процес формування внутрішньої (психічної) концептуальної моделі професійної діяльності. При цьому під професійною розуміється складна продуктивна трудова діяльність, що вимагає тривалого навчання, набуття відповідних знань, умінь, навичок і висуває певні вимоги до особистісних властивостей людини [3].

Концептуальна модель професійної діяльності (КМПД) - це своєрідний внутрішній світ людини-діяча, який базується на великій кількості інформації про професійне середовище, про предмет праці, про цілі, засоби і способи діяльності. Концептуальна модель включає в себе уявлення фахівця про професійні завдання, знання наслідків правильних і помилкових рішень, готовність до нестандартних, малоймовірним подій [3].

КМПД виступає як внутрішній засіб діяльності фахівця. КМПД включає образну, понятійну і дієву складові. Недостатня сформованість компонентів для побудови КМПД, їх змістовне зубожіння може призвести до того, що цей внутрішній засіб діяльності стане джерелом неадекватних, помилкових дій.

Образна складова КМПД є результатом синтезу оперативних і неоперативних образів-ситуацій, фрагментами яких є образи-цілі, образи-об'єкти і образи-умови діяльності.

Неоперативна частина КМПД успішних вчителів включає уявлення про різноманітні цілі педагогічної діяльності, про можливі засоби і способи їх досягнення; про оптимальну форму систематизації та зберігання дидактичного і методичного інструментарію, необхідного для організації навчального процесу. У той же час, неоперативна частина образної моделі КМПД неуспішного вчителя характеризується хаотичними уявленнями про те, які дидактичні і методичні матеріали йому необхідні для роботи; уявлення про систематизацію навчального матеріалу, як і про типи уроків фрагментарні.

Зіставлення характеристик оперативних складових КМПД у вчителів різного рівня професійної успішності засвідчує, що успішний учитель бачить свою діяльність з боку, бачить причини і віддалені наслідки помилок при проведенні уроку, має уявлення про їх усунення; володіє педагогічною ситуацією і може прогнозувати її зміни. І навпаки, вчитель-дилетант не володіє педагогічною ситуацією, не може контролювати і направляти навчальну діяльність учнів. Такий учитель не володіє навичками об'єктивного самоаналізу, метою педагогічної діяльності вбачає суворе дотримання інструкцій.

Для понятійної складової КМПД успішних вчителів характерна інформаційна насиченість, яка забезпечує педагогу володіння понятійною базою в повному обсязі, розуміння причинно-наслідкових зв'язків в програмі дисципліни викладання; вміння виділяти головні складові теми і вербально

висловлювати на цій основі систему цілей і завдань уроку. Успішний вчитель, засвоївши найновіші методи і педагогічні технології, здатний на понятійно-логічному рівні адаптувати їх до своїх поглядів і підходів і творчо застосувати їх у своїй роботі.

Наслідком нерозвиненості понятійної складової КМПД у малоуспішного вчителя є те, що педагог не здатний вербально висловити навчальні цілі уроку; творчі досягнення інших педагогів він або не визнає, або звертається до них по мірі їх популярності.

Ефективна складова КМПД успішних вчителів проявляється в тому, що вони пропонують навчальні завдання, які вимагають від учнів як засвоєних способів вирішення, так і розроблених ними самостійно. При цьому педагог бачить і знає можливі шляхи вирішення навчальних завдань. Відображенням особливостей дієвої складової КМПД неуспішного вчителя є педагогічні впливи, спрямовані на формування в учнів володіння шаблонними діями і уривчастими знаннями; на зазубрювання предмета, який вивчається.

З метою покращення ситуації, що з'ясувалася щодо становлення професіоналізму сучасного вчителя в умовах розбудови нової української школи пропонуємо наступні педагогічні умови:

1) професійне становлення педагога, орієнтованого на інноваційну діяльність та його супровід має здійснюватися на основі компетентнісного підходу;

2) процес професійного становлення педагога, що займається педагогічною діяльністю в новій українській школі повинен бути безперервний, тому що цей процес є динамічним;

3) професійне становлення педагога нової української школи, відбувається за рахунок його участі в спеціально організованих рефлексивно-аналітичних, проєктувальних і освітніх програмах і тренінгах;

4) освіту педагога нової української школи організувати як безперервний процес досягнення, поставлених освітніх завдань і формування нових;

5) доцільно організувати супровід професійного становлення педагога на основі вирішення ним завдань, властивих педагогічній діяльності;

6) для здійснення процесу професійного становлення педагога необхідно формувати уявлення про образ віддаленого майбутнього, про зміни в системі освіти найближчого періоду, а також організувати спільне проєктування майбутньої діяльності і освоєння кожним педагогом знань, умінь, прийомів необхідних для її реалізації.

Щоб реалізувати перераховані педагогічні умови і організувати процес професійного становлення педагога нової української школи необхідно розробити відповідне науково-методичне забезпечення підготовки вчителя. Під науково-методичним забезпеченням розуміємо сукупність форм і методів, що сприяють удосконаленню професійного становлення вчителя для нової української школи. Цей вид забезпечення включає вправи для самопідготовки, тренінги, творчі індивідуальні і групові завдання, практикуми, семінари та ін.

Науково-методичне забезпечення підготовки вчителя – це створення умов для формування творчої особистості педагога і підтримки професійної форми його діяльності. Забезпечення цих умов сприяє розвитку у вчителя

педагогічної системи, в якій він виявляє себе помічником дослідницької діяльності учнів, а також виробленню педагогічної техніки як помічника у творчій діяльності учнів, спрямованої на послідовне досягнення її творчої продуктивності.

Запровадження створеного науково-методичного забезпечення підготовки вчителя і реалізація зазначених педагогічних умов дають підстави до висновків:

- спостерігається зміна вимог до вчителя: від професіонала, що виконує комплекс робочих функцій, від вчителя-предметника – до вчителя-дослідника;

- значущими характеристиками були конкретні, особисті знання вчителя в галузі предмета, в галузі педагогіки і психології, професійні вміння і навички, репродуктивного характеру, сьогодні найбільш актуальні – системний світогляд, інноваційне мислення, професійна творчість, тощо;

- для підготовки до здійснення педагогічної діяльності в умовах нової української школи необхідно створити підґрунтя для формування дослідницької і комунікативної компетентностей, рефлексивних умінь, мотиваційної готовності педагога для реалізації компетентнісно орієнтованого навчання;

- потребує перегляду система підготовки педагога для реалізації компетентнісно орієнтованого навчання, обумовлена існуючою соціальною ситуацією, переходом до нової української школи, зміною ціннісних підстав в суспільстві в цілому.

Подальшого дослідження потребує проблема розробки науково-методичного забезпечення підготовки вчителя для реалізації компетентнісно орієнтованого навчання в умовах нової української школи.

Список використаних джерел:

1. Софій, Н. З., Онопрієнко, О. В., Найда, Ю. М., Пристінська, М. С. & Большакова, І. О. (2017). *Нова українська школа: poradnik dla vchytelja*. Н. М. Бібік (ред.). Київ: ТОВ «Видавничий дім «Гляди».
2. Кремень, В. Г. (ред.). (2008). *Енциклопедія освіти* (с. 722-723). Київ: Юрінком Інтер.
3. Воронцов, А. Б. (ред.). (2010). *Реализация новых образовательных стандартов в начальной школе средствами образовательной системы Д.Б. Эльконина - В.В.Давыдова*. Москва: Вита-Пресс.